

แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
APPROACHES IN PROMOTING CAREER SKILLS AND EARNING INCOME WHILE
STUDYING IN SCHOOL THE OFFICE OF BASIC EDUCATIONAL
COMMISSION KAMPHAENG PHET AREA 2

กสิณพจน์ พรหมดอนกลอย¹, ปวีณวัชร ขุนเทียนเหมมชาติ², ณัฐศยากร ข้าหลง³
Kasinphot Promdonkloy¹, Paweenwat Khuntienkhemmachat², Nattasayakorn Kamlong³

Corresponding Author E-mail: paweenwat.k@nsru.ac.th

Received: Jun 08, 2025; Revised: Aug 12, 2025; Accepted: Oct 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และ 3) เสนอแนวทางในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 335 คน ครูผู้สอน จำนวน 165 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 205 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน พบในหลายมิติ ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านสถานศึกษา ด้านชุมชนและสังคม ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 3) แนวทางในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษา ประกอบด้วย การสำรวจ และวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่หลากหลาย การสร้างเครือข่าย และความร่วมมือ การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การสนับสนุนจากผู้ปกครองการประเมินผลและปรับปรุง และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

คำสำคัญ : การส่งเสริมทักษะอาชีพ, การมีรายได้ระหว่างเรียน, แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

¹รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

²Deputy Director of the Office of the Basic Education Area, Office of the Basic Education Area Kamphaeng Phet Area 2

³ผู้อำนวยการกลุ่มเขต ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

²Director of the Supervisor, Office of the Basic Education Area Kamphaeng Phet Area 2

³ศึกษานิเทศก์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

³Supervisor, Office of the Basic Education Area Kamphaeng Phet Area 2

Abstract

This research aimed to 1) study the current conditions of career skills promotion and earning income while studying of schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2, 2) analyze problems and obstacles in promoting career skills and earning income while studying of schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2, and 3) propose guidelines for promoting career skill and earning income while studying of schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2. The research employed a mixed methods approach. The sample consisted of 335 lower secondary school students, 165 teachers, 44 school administrators, and 205 basic education committee members, selected by multi-stage sampling method. The tools for collecting data were questionnaires, interview forms, and focus group discussion records. Data were analyzed using descriptive statistics as mean, standard deviation and content analysis. The research results were found as follows; 1) The current conditions of career skills promotion and earning income while studying of schools under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 2 were at a high level overall. 2) Problems and obstacles in promoting career skills and earning income while studying were found in several dimensions, including students, schools, community and society, government policies and support, and technology and innovation. 3) Guidelines for the promotion of career skills and earning income while studying included surveying and analyzing potentials and needs, developing diverse curricula and activities, building networks and collaborations, developing the potential of teachers and personnel, promoting student participation, supporting from parents, evaluation and improvement, and using of technology and innovation.

Keywords : Promoting Career Skills, Earning income while Studying, Approaches In Promoting Career Skills and Earning Income While

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพบปัญหาที่หลากหลายของมนุษย์ในยุคที่เทคโนโลยีและโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ผู้เรียนในยุคปัจจุบันต้องการการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพที่หลากหลายของแต่ละบุคคล เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ อีกทั้งปัญหาในโลกปัจจุบัน มีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้เรียนต้องการทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ การพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพบปัญหาที่หลากหลายของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตในโลกอนาคตการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561: 8-12)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเรียนดี มีความสุข และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนและการมีรายได้ระหว่างเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาเป็นการพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้อีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2568: 2-3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้มีโอกาสในการมีงานทำหลังจบการศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และสามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ซึ่งรู้ที่พัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความท้าทายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการทำโครงการ การอภิปราย และการแก้ปัญหา สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2565: 19)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เรียนมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้การจัดการศึกษาจึงต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่และประสบความสำเร็จในชีวิต เน้นการศึกษาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียนและการพัฒนาทักษะอาชีพ ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียน สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ผู้เรียนมีงานทำ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังจบการศึกษา มีความสุขกับการเรียนรู้ เรียนรู้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

3. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะอาชีพ

1.1 ความหมายของการส่งเสริมทักษะอาชีพ

การส่งเสริมทักษะอาชีพ หมายถึง กระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้แก่บุคคลเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยครอบคลุมถึงการฝึกอบรม การให้คำปรึกษา การสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561: 17)

การส่งเสริมทักษะอาชีพ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้แก่บุคคล โดยครอบคลุมถึงการฝึกอบรม การให้คำปรึกษา การสนับสนุนทรัพยากร และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ (ไพรัตน์ กลิ่นทับ และคณะ. 2568: 183)

1.2 แนวคิดในการส่งเสริมทักษะอาชีพ

การส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แนวคิดในการส่งเสริมทักษะอาชีพมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับบริบทและเป้าหมายของการพัฒนา โดยแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาทักษะตามความต้องการของตลาดแรงงานมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีหลังสำเร็จ การศึกษา การพัฒนาทักษะที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายอาชีพและสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจและทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะที่ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเริ่มต้นและบริหารธุรกิจของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างงาน และสร้างรายได้ด้วยตนเอง (เสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ. 2565: 28-32)

1.3 แนวทางในการส่งเสริมทักษะอาชีพ

แนวทางในการส่งเสริมทักษะอาชีพสามารถดำเนินการได้ในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดการศึกษา และฝึกอบรม การให้คำปรึกษาและแนะแนวอาชีพ การสนับสนุนทรัพยากรและสร้างโอกาสการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย (ไพรัตน์ จันทรคำ. 2566: 891)

การส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้บุคคล สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีรายได้ระหว่างเรียน

ยุทธการ ขาววรรณ และคณะ (2566: 53) กล่าวว่า การมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากช่วยให้นักเรียน นักศึกษา สามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคตได้

2.1 ความหมายของการมีรายได้ระหว่างเรียน

การมีรายได้ระหว่างเรียน หมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษา ทำงานหรือประกอบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ ในขณะที่ยังศึกษาอยู่ โดยอาจเป็นการทำงานนอกเวลา งานอิสระ หรือการทำธุรกิจส่วนตัว

2.2 ความสำคัญของการมีรายได้ระหว่างเรียน การมีรายได้ระหว่างเรียนมีความสำคัญหลายด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสังคม

2.3 แนวคิดในการมีรายได้ระหว่างเรียน

แนวคิดในการมีรายได้ระหว่างเรียน มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความถนัด และเวลาว่างของแต่ละบุคคล ดังนี้

- 1) การทำงานในร้านอาหาร ร้านค้า หรือบริษัทต่าง ๆ ในช่วงเวลาว่าง
- 2) การรับจ้างทำงานออนไลน์ เช่น งานเขียน งานแปล หรือการออกแบบกราฟิก
- 3) การขายสินค้าออนไลน์ การสอนพิเศษ หรือการให้บริการต่าง ๆ
- 4) การเข้าร่วมโครงการฝึกงานในบริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้และสร้างรายได้

การมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า ช่วยให้นักเรียน นักศึกษา สามารถพัฒนาตนเองและเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในอนาคต

นโยบายการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน Learn to Earn เป็นนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยและเตรียมความพร้อมสู่การเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2568: 5-8)

แนวคิด Learn to Earn หรือเรียนรู้เพื่อหารายได้ เป็นแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพจริงควบคู่ไปกับการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียน และมีงานทำหลังจบการศึกษา ซึ่งมีเหตุผลที่สนับสนุนแนวคิด Learn to Earn ดังนี้ (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2567: 8)

- 1) ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตรที่เปิดสอนมักจะสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
- 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผู้เรียนสามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียนช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว
- 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และปรับตัว เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้
- 4) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การมีกำลังคนที่มีทักษะสูง จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 5) การเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน ช่วยเหลือผู้เรียนในการหางานทำหลังจากจบการศึกษา ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ
- 6) มีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มโอกาสในการได้งานทำและมีรายได้ที่ดี
- 7) ลดภาระค่าใช้จ่าย สามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียน ช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว
- 8) พัฒนาทักษะชีวิต เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์
- 9) เพิ่มความมั่นใจในตนเอง การมีรายได้และความสามารถในการทำงาน จะช่วยเพิ่มความมั่นใจ ในตนเอง สิ่งที่ต้องทำ

แนวคิด Learn to Earn เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเอง เพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียนสามารถประกอบอาชีพที่มั่นคงหลังจบการศึกษาได้

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า การส่งเสริมทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน เป็นนโยบายที่ส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีทักษะที่พร้อมสำหรับตลาดแรงงานสร้างรายได้ระหว่างเรียน และมีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต

การส่งเสริมทักษะอาชีพ คือ การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีความยืดหยุ่น และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำได้หลายแนวทาง เช่น การจัดการศึกษาและฝึกอบรม การให้คำปรึกษาและแนะแนวอาชีพ การสนับสนุนทรัพยากร และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

การมีรายได้ระหว่างเรียน คือ การที่นักเรียนหรือนักศึกษาทำงานในขณะที่ยังศึกษาอยู่ ซึ่งมีความสำคัญในการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน และเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพในอนาคต

การเชื่อมโยงกันของแนวคิด แนวคิด Learn to Earn เป็นนโยบายที่รวมทั้งสองแนวคิดเข้าด้วยกันโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะอาชีพไปพร้อมกับการสร้างรายได้ ซึ่งสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการได้ งานทำหลังจบการศึกษา และพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 2,527 คน

ครูผู้สอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 288 คน

ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 48 คน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 432 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (เยวานาตร อินทร์สำเภา และคณะ. 2566: 109) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น นักเรียน จำนวน 335 คน ครูผู้สอน 165 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 205 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพปัญหาของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ 5 ระดับ จำนวน 3 ตอน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัญหาของการส่งเสริมอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน จำนวน 20 ข้อ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จำนวน 5 ข้อ หากคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัญหาของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.71-1.00 และค่า Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับอยู่ที่ 0.87

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ซึ่งมีประเด็นหัวข้อในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

1) ท่านมองว่าการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียนและสถานศึกษาอย่างไร

2) สถานศึกษามีรูปแบบหรือกิจกรรมใดบ้างในการส่งเสริมทักษะอาชีพและสร้างรายได้ให้กับผู้เรียน

3) สถานศึกษามีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก องค์กร หรือชุมชนใดบ้างในการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน

4) สถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพด้านใดเป็นพิเศษ และทักษะเหล่านั้นสอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงานหรือบริบทของชุมชนอย่างไร

5) สถานศึกษามีกระบวนการคัดเลือกผู้เรียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างไร และมีกลไกในการสนับสนุนและติดตามผู้เรียนอย่างไรบ้าง

6) ท่านประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานส่งเสริมทักษะอาชีพต่อผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนอย่างไร มีตัวชี้วัดความสำเร็จอะไรบ้าง

7) การดำเนินงานส่งเสริมทักษะอาชีพ สถานศึกษาประสบอุปสรรคหรือความท้าทายใดบ้าง และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

8) ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนคืออะไร

9) ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อพัฒนาและยกระดับการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

10) ท่านมีวิสัยทัศน์อย่างไรเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในอนาคต และสถานศึกษาควรมีบทบาทอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความตรงของประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ พบว่า มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุกประเด็นคำถาม และตรวจสอบสามเส้า โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสังเกต และข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันความถูกต้อง ทำให้การตีความของผู้ให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แนวทางในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 หากคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุกประเด็นและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบกระบวนการและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ผู้วิจัยศึกษาสภาพการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัญหาของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เก็บข้อมูลจากสนทนาวิจัยซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยนักเรียน จำนวน 335 คน ครูผู้สอน 165 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คนและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 205 คน ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านระบบงานสารบัญ AMSS+ และได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์และผลงานหรือรางวัลที่เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 25 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 คน

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมการสนทนา ดังนี้

- 1) ดร.วีระ บัวผัน ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
- 2) ดร.วสันต์ แสงเหลา ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
- 3) ดร.วิภา บานเย็น ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนประชาสามัคคี ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา
- 4) ดร.สาธิตี ขนาพพงษ์ จุฑาราชการบำนานู ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย
- 5) ดร.สามารถ กมนุนทด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย
- 6) ดร.ตะวัน เขตคง ตำแหน่งครู โรงเรียนบ้านปากคลองลาน ผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน
- 7) ดร.ทัศนรงค์ จารุเมธิชน ตำแหน่งครู โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน ผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและโครงการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ การฝึกอบรมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ และการให้คำปรึกษาแนะแนว ทักษะอาชีพที่ส่งเสริม ได้แก่ ทักษะงานประดิษฐ์ งานเกษตร งานบริการ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยการขายสินค้า การให้บริการ หรือการทำงานพิเศษ

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
นักเรียน	4.39	0.69	มาก
ครูผู้สอน	4.56	0.63	มากที่สุด
ผู้บริหารสถานศึกษา	4.57	0.70	มากที่สุด
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.36	0.63	มาก
เฉลี่ยรวม	4.47	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า มีความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.67) ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.70) รองลงมา ครูผู้สอน ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.63) นักเรียน ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.69) และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.63) ตามลำดับ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียนในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีหลายมิติ ดังนี้

1. มิติด้านผู้เรียน

- 1) ความสนใจและความถนัดที่หลากหลาย นักเรียนแต่ละคนมีความสนใจ ความถนัด และศักยภาพที่แตกต่างกัน ทำให้การออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของทุกคนเป็นเรื่องท้าทาย
- 2) นักเรียนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการมีทักษะอาชีพหรือการหารายได้ระหว่างเรียน หรืออาจมีทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง
- 3) ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระการเรียน การแบ่งเวลาสำหรับการเรียนในชั้นเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพอาจเป็นอุปสรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่มีภาระการเรียนมาก
- 4) นักเรียนบางคนขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ทักษะใหม่หรือเริ่มต้นสร้างรายได้
- 5) นักเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพที่หลากหลาย หรือไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นพัฒนาทักษะอาชีพได้อย่างไร

2. มิติด้านสถานศึกษา

- 1) สถานศึกษามีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง อุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ในการจัดกิจกรรม
- 2) ครูผู้สอนมีภาระงานประจำที่มากอยู่แล้ว ทำให้มีเวลาจำกัดในการออกแบบ จัดกิจกรรม และติดตามผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน
- 3) ความเชี่ยวชาญของบุคลากร ครูผู้สอนบางท่านยังขาดความรู้และทักษะที่ทันสมัยในบางสาขาอาชีพ หรือขาดประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการ
- 4) การบูรณาการทักษะอาชีพเข้าสู่หลักสูตรแกนกลางทำได้ยาก หรือไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น
- 5) การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพและการสร้างรายได้ของนักเรียนยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

3. มิติด้านชุมชนและสังคม

- 1) ข้อจำกัดด้านโอกาสทางอาชีพในท้องถิ่น ในบางพื้นที่ชนบท มีโอกาสทางอาชีพที่จำกัด หรือไม่หลากหลาย ทำให้การส่งเสริมทักษะอาชีพเฉพาะทางบางอย่างไม่ตอบโจทย์
- 2) ความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ การขาดความร่วมมือที่เข้มแข็งจากผู้ประกอบการ ชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- 3) ทัศนคติของสังคม สังคมบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการหารายได้ระหว่างเรียน หรือมีอคติเกี่ยวกับงานบางประเภท
- 4) การเข้าถึงแหล่งทุนและตลาด นักเรียนในเขตชนบทมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนสนับสนุน หรือช่องทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนเอง
- 5) วัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชนไม่ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ หรือการทำงานนอกระบบ

4. มิติด้านนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ

- 1) ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในระยะยาว
- 2) การกระจายทรัพยากรและงบประมาณไปยังสถานศึกษาในเขตชนบทยังไม่เพียงพอ
- 3) กฎระเบียบหรือข้อจำกัดบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมการหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน
- 4) การขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมเศรษฐกิจ ทำให้การสนับสนุนไม่เป็นเอกภาพ

5) การขาดข้อมูลและงานวิจัยที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความต้องการและบริบทของนักเรียนในเขตชนบท ทำให้การกำหนดนโยบายและการวางแผนไม่ตรงจุด

5. มิติด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

1) การเข้าถึงเทคโนโลยี นักเรียนและสถานศึกษาในเขตชนบทบางแห่งมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ทักษะใหม่และการสร้างรายได้ออนไลน์

2) นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่หลากหลายและทำงานประสานสอดคล้องกัน เริ่มต้นจากการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และตลาดแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองต่อความสนใจ ความถนัด และความต้องการที่แตกต่างกัน การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และศิษย์เก่า เป็นสิ่งสำคัญในการขยายโอกาสการเรียนรู้และสร้างรายได้ การสนับสนุนและพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและให้คำปรึกษาแนะแนวอย่างเหมาะสม จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) พื้นที่จำหน่ายสินค้า หรือการสนับสนุนการทำธุรกิจขนาดเล็ก จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 2) การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ เช่น การวางแผนธุรกิจ การตลาด และการบริหารจัดการ จะเป็นการเตรียมความพร้อมสู่อนาคต 3) การติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ทราบความก้าวหน้าและนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) การสร้างแรงบันดาลใจและทัศนคติเชิงบวกต่อการมีทักษะอาชีพ และการสร้างรายได้ จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นควบคู่กันไป 5) การส่งเสริมทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะอาชีพ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ 6) การเข้าถึงแหล่งทุนและโอกาสต่างๆ จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นและต่อยอดกิจกรรมการสร้างรายได้ของตนเอง 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และขยายช่องทางการสร้างรายได้ 8) การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพในสถานศึกษา จะเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) การส่งเสริมความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเป็นการสร้างคุณค่าและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน 10) การให้คำปรึกษาและแนะแนวอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจ และวางแผนเส้นทางอาชีพของตนเองได้อย่างเหมาะสม และสุดท้ายองค์ประกอบทั้งหมดนี้จะนำไปสู่ การสร้างความยั่งยืนในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนอย่างแท้จริง การดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้อย่างบูรณาการและต่อเนื่อง จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพที่หลากหลาย สามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียน และเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและโครงการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมทักษะอาชีพที่เน้นการพัฒนาทักษะที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของ

ตลาดแรงงาน ได้แก่ ทักษะงานประดิษฐ์ งานเกษตร งานบริการ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของสถานศึกษาในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย การมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน ทำได้โดยการขายสินค้า การให้บริการ หรือการทำงานพิเศษ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการมีรายได้ระหว่างเรียนที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ (2565: 66-72) ศึกษาสภาพการดำเนินงานทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า สภาพการดำเนินงานทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมการส่งเสริมทักษะอาชีพทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยครูผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ มีการพัฒนาสถานที่ และมีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร หลักสูตร กิจกรรม การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ และความสนใจของนักเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน การส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับมัชฌิมาพร อินทวัน (2561: 79) การใช้หลักสูตรการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่พบปัญหา ไม่มีครูที่มีความชำนาญ หรือความสามารถในการสอน เช่น การโรงแรม กิจกรรมเสริมสวย นวดแผนไทย กลุ่มอาชีพบริการ เช่น กิจกรรมจัดเลี้ยงอาหารเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนใจน้อย เนื่องจากการจัดเลี้ยงเป็นภาระงานที่หนัก และต้องอาศัยจิตใจใฝ่เป็นผู้ให้บริการ กลุ่มอาชีพดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบปัญหา ไม่มีตลาดรองรับ ขาดการดูแลคุณภาพและมาตรฐานในการผลิต

3. ผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

ผลการวิจัยได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน ของสถานศึกษา ซึ่งแนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนจากสถานศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากร และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ (2565: 94) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) กระบวนการบริหาร 2) เครือข่ายความร่วมมือ 3) การจัดการเรียนรู้ ผู้ 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาครู 6) การจัดสภาพแวดล้อม 7) การวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายระดับ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบริบทท้องถิ่น

2) สร้างกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนเป็นไปอย่างบูรณาการและไม่ซ้ำซ้อน

3) จัดให้มีการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่ทันสมัย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ประกอบการในชุมชน

4) ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเข้าถึงองค์ความรู้และโอกาสในการสร้างรายได้ที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนในครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนในแต่ละบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา

2) ควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนที่หลากหลาย

3) ควรศึกษาผลกระทบของการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียน

4) ควรศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570)**. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2568, จาก <https://www.obec.go.th/about/contact>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). **นโยบายเรียนดี มีความสุข**. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2568, จาก <https://moe360.blog/2023/09/14/minister-ed-statement-ed-policy>.

พรรัตน์ จันทร์คำ. (2566). การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(4), 885-896.

ไพรัตน์ กลิ่นทับ และคณะ. (2568). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตร ตามหลักอิทธิบาท 4. วิจยาจารย์, 8(2), 177-191.

มัทธิมานพร อินทวัน. (2561). การศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการเรียนรู้). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยุทธการ ขาววรรณ และคณะ (2566). ภาวะการมีรายได้ระหว่างเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพวิทยาศาสตร์การกีฬาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 12(2), 49-59.

เยาวนาตร อินทร์สำเภา และคณะ. (2566). การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและส่งเสริมการสร้างรายได้ ให้แก่เยาวชนในวัยเรียนของสถานศึกษาในตำบลดอนฉิมพลี. วารสารราชนครินทร์, 20(2), 105-120.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน**. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2568, จาก <https://www.academic.obec.go.th>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)**. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2568, จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2567). **รายงานการตรวจราชการและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รอบที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2568, จาก <https://vec.go.th/th-th>.

เสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ. (2565). แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 4. วารสารจิตวิทยาพุทธศาสตร์ประยุกต์เพื่อสังคม (จพส.), 8(1), 57-74.

ศิริวัฒน์ ชนะคุณ. (2568). สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2568, จาก
<https://doctemple.wordpress.com>.